

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS IR SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDAIS INFORMUOJANT APIE GALIMYBĘ „MAMŲ MUGĖ“ ATIDARYMO DIENĄ DALYVAUTI MUGĖJE SU VAIKAIS IKI 10 METŲ AMŽIAUS IR SUDARANT TAM SĄLYGAS TYRIMO

2022-12-22 Nr. (22)SN-152)SP-77

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2022 m. rugsėjo 26 d. buvo gautas pareiškėjo (pareiškėjo asmens duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu. Pareiškėjas rašo, kad 2022 m. rugsėjo 16–25 dienomis Vilniuje vyko „Mamų mugė“ (toliau – Mugė), kurioje buvo galima įsigyti tam tikrų prekių ir gaminių, skirtų vaikams. Pareiškėjas norėjo su savo 6-mečiu vaiku apsilankyti Mugėje, tačiau, pagal viešai paskelbtas taisykles, lankytojai (tėvai) buvo įleidžiami tik su vyresniais nei dešimties metų amžiaus vaikais.

Pareiškėjas pažymi, kad kreipėsi į Mugės organizatorių UAB „Lotoso jūra“ (toliau vadinama ir Bendrove), prašydamas paaiškinti priežastis, kurioms esant jaunesni nei 10 metų vaikai nebuvo įleidžiami į Mugę partnerių ir savanorių apsipirkimo dienomis. Pareiškėjas taip pat prašė „peržiūrėti visas savo taisykles ir nedelsiant jas pakeisti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Skunde pažymima, kad organizatorius Pareiškėjui pateikė atsakymą, jog apgailestauja dėl to, kad Pareiškėjas negalėjo apsipirkti dėl Mugės taisyklių, tačiau jokio paaiškinimo nepateikė ir taisyklių nepakeitė.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2022 m. spalio 4 d. raštu Nr. (21)SN-152)S-458 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į UAB „Lotoso jūra“, prašydama pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: „Dėl kokios priežasties ir kokiais teisės aktais remiantis, į Mugę buvo įleidžiami tėvai su vaikais, kurių amžius daugiau nei 10 metų? Kas ir

kieno nurodymu įtvirtino lankymosi Mugėje reikalavimą dėl vaikų amžiaus ir tai paskelbė? Kokiu būdu buvo tikrinamas vaikų amžius Mugės metu? Kokio amžiaus vaikams buvo parduodamos / dovanojamos / mainomos prekės Mugėje? Ar įsigijus prekę, kuri netiko vaikui (pagal išmatavimus), galima buvo ją gražinti ar pakeisti į kitą?“

Kartu prašyta pateikti kitą reikšmingą informaciją, susijusią su Pareiškėjo skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. spalio 13 d. Tarnyboje gautame rašte „Pranešimas dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Raštas) Bendrovė pateikė paaiškinimą, kad 2022 m. rugsėjo 16 d. – 2022 m. rugsėjo 25 d. Vilniuje vyko „Mamų mugė“. Mugę organizavo UAB „Lotosų jūra“; ji vyko mainų pagrindu. Mainai.eu – inovatyvi ir patogi internetinė platforma, kuria naudojantis organizuojamos analogo neturinčios milžiniško asortimento „gyvos“ prekybos dienos. Platformos mainai.eu pagrindu organizuojamos „Mamų mugė“ ir „Mugė plus“ Vilniuje bei „Mamų mugė plus“ Kaune. „Gyvos“ prekybos dienose „Mamų mugėje“ nuo 2012 metų jau dalyvavo per 8000 šeimų, įskaitant ir įvairaus amžiaus vaikus. Didžiausias mainai.eu platformos patogumas – pardavėjai, įkainoję ir namuose atspausdinę prekių etiketes bei pristatę savo geros kokybės daiktus į mugę, patys prekyboje nedalyvauja. Mainai.eu – tai pažangus technologinis mechanizmas, kuriuo naudojantis galima surengti laikino komiso pagrindu vykstančias prekybos dienas, pakviesti žmones nebenaudojamus kokybiškus daiktus už simbolinę kainą perleisti kitiems, taip paverčiant juos pajamomis arba parama.

Rašte teigiama, kad „gyvos“ prekybos dienos yra labai laukiamos pirkėjų, mainai.eu skirta šeimoms, kurios nori vienoje vietoje už patrauklią kainą apsipirkti, nesugaišdamos daug laiko.

Vilniuje vykusios Mugės daiktų pardavėjai, t. y. platformos mainai.eu pardavėjai – komitentai, vadinami – Partneriais, komiso pagrindais pasirašė atitinkamas trišales bendradarbiavimo ir partnerystės sutartis (toliau – Sutartis) su VŠĮ „Mamų mugė“, mainų paramos surinkimo ir išdalavimo bei savanoriškos veiklos atstovu (toliau – Atstovas) bei su UAB „Lotosų jūra“ – renginio vykdytoju ir organizatoriumi. Partneriai patvirtino, kad yra informuoti apie prekių priėmimo, atsiėmimo,

išankstinio apsipirkimo tvarką bei taisykles, įskaitant ir tai, kad vaikai iki 10 metų į daiktų pristatymą ir išankstinę prekybą nebus įleidžiami.

Rašte pažymėta: „Partneris patvirtino, kad jam vis dėlto atvykus su vaikais iki 10 m., jis privalės įsigyti išnešiojimo paslaugą (Sutarties 4.2, 5.3 punktai). Pabrėžtina, jog Mugės organizatorius iš esmės rekomendavo Partneriams į daiktų pristatymą ir išankstinę prekybą, t. y. pasiruošimo Mugei metu, atvykti (būti) be vaikų, tačiau vis dėlto atvykus į būsimą renginio (Mugės) vietą su vaikais iki 10 m., Partneriai privalėtų įsigyti prekių išnešiojimo paslaugą. Tokia Sutarties nuostata buvo įtraukta siekiant tinkamai, sklandžiai ir organizuotai pasiruošti Mugei renginiui.“

Teigiama, kad ši sutartinė rekomendacija dėl vaikų dalyvavimo prieš prasidedant Mugei galiojo tik Partneriams ir tik Partnerių apsilankymui Mugei patalpose, kuomet „vyko prekių išdėstymas“, bei prieš oficialią Mugei pradžią, kai kiekvienam Partneriui buvo suteikiamas privilegijuotas vardinis (vienam asmeniui) kvietimas apsipirkti Mugei prieš renginį. Pačios Mugei metu jokių rekomendacijų ar juo labiau draudimų lankytis Mugei vaikams ar šeimoms su vaikais nebuvo taikoma ar nustatoma. Bendrovė teigia, kad nurodytos rekomendacijos Partneriams nustatymo tikslas – siekimas tinkamai organizuoti pasiruošimą Mugei. Partneriai komiso pagrindais pasirašė atitinkamas trišales bendradarbiavimo ir partnerystės sutartis su VšĮ „Mamų mugė“, mainų paramos surinkimo ir išdalavimo bei savanoriškos veiklos Atstovu bei su UAB „Lotosų jūra“, Mugei organizatoriumi. Šios šalių Sutarties tikslas išimtinai komercinis. Sutartis sudaroma komiso pagrindais, jos tikslas – parduoti Partnerio prekes pasirinktų prekybos dienų metu, tuo tikslu Partnerio prekės prekybos dienų metu perduodamos Bendrovei. Prekybos dienų Bendrovė prekes išsaugo iki jos bus parduotos, grąžintos arba perduotos Sutartyje nustatytais sąlygomis.

Organizuojant Sutarties vykdymą, paruošiant, pristatant, išdėstant prekes, taip pat ir suteikiant tam tikrą privilegiją Partneriui – sudarant galimybes Partneriui prieš oficialią Mugei pradžią apsipirkti – šiuose procesuose dalyvavo išimtinai tik minėtos Sutarties (Sutarčių) šalys, o ne Sutarties šalių šeimos nariai (be kitų, ir vaikai) ar kiti asmenys, iš anksto aptarta Sutarties šalių, teisėta ir priimtina vykdant sutartinius įsipareigojimus. Bendrovės Rašto rengėjų teigimu, pasitaiko atvejų, kada Partneriai į prekių pristatymą ar į išankstinį apsipirkimą pagal vardinius kvietimus atvyksta su mažamečiais vaikais – tokiu atveju vaikų, kuriuos prižiūri tėvai, patekimas į dar oficialiai ir viešai nevykstančio renginio patalpas neribojamas ir šios Partnerių problemos (neturi su kuo palikti vaikų ar pan.) visada išsprendžiamos geranoriškai.

Bendrovė Rašte pažymėjo, kad vykstant Mugei į renginio vietą buvo įleidžiami visi norintys ten patekti asmenys ir jokios rekomendacijos ar tuo labiau ribojimai dėl dalyvių amžiaus ar kt. – netaikomi, ir šiuo konkrečiu atveju nebuvo taikyti.

Bendrovės Rašte aiškinama, kad Tarnybos paklausime nurodyta situacija, kuomet Pareiškėjas norėjo su savo šešiamečiu vaiku apsilankyti Mugėje, tačiau pagal viešai paskelbtas taisykles lankytojai (tėvai) buvo įleidžiami tik su vyresniais nei dešimties metų vaikais, – yra žinoma tik iš dalies. Rašto rengėjų manymu, tas pats Pareiškėjas, kuris pateikė skundą, buvo „susisiekęs elektroniniu paštu (susirašinėjimas pridedamas)“. Su Bendrove susisiekęs asmuo nebuvo Mugės Partneris, jam buvo pateiktas atsakymas, kuriuo išreikštas apgailėstavimas, kad jis negali atvykti į uždara (iki Mugės oficialios pradžios) vykstanti renginį. Iš Pareiškėjo elektroninio laiško turinio Bendrovė suprato, kad asmuo nebuvo atvykęs į renginį, jam tiesiog kilo susirūpinimas dėl galimybės patekti į Mugę. Po šio Pareiškėjo elektroninio laiško Bendrovė ketino internetinėje svetainėje www.mainai.eu paskelbti dar aiškesnę ir galimai detalesnę informaciją apie organizuojamus renginius.

Bendrovė akcentavo, kad vaikai į Mugę įleidžiami visada, išskyrus į prekių pristatymą (kuris vyksta prieš oficialią ir viešą Mugės pradžią) arba į uždara išankstinį apsipirkimą pagal vardinius kvietimus, kurie yra nevieši ir skirti tik trišalės bendradarbiavimo ir partnerystės sutarties dalyviams (šalims). Nepaisant trišalės bendradarbiavimo ir partnerystės sutarties prasmės, tikslų ir šalių įsipareigojimų, Mugės organizatorius papildomai teikė rekomendacijas Partneriams: į iki Mugės pradžios vyksiantį prekių pristatymą ir vardinį (skirtą vienam asmeniui) „apsipirkimą atvykti be mažamečių vaikų“. Mugės metu vaikų amžius nėra (nebuvo) tikrinamas, vykstant Mugei į renginio vietą buvo įleisti absoliučiai visi norintys patekti asmenys. Vykstant Mugės pasiruošimo darbams, t. y. paruošiant, pristatant, išdėstant prekes, taip pat ir suteikiant privilegiją Partneriams – sudarant galimybes Partneriams prieš viešą Mugės pradžią apsipirkti, – šiuose procesuose dalyvauja (ir dalyvavo) išimtinai tik Partneriai (Sutarties šalys), o ne Sutarties šalių šeimos nariai ar kiti asmenys. Mugėje prekės buvo parduodamos tiek suaugusiems asmenims, tiek ir vaikams, jokių ribojimų prekių pardavimui nebuvo taikoma. Vadovaujantis Mažmeninės prekybos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697, 16 punktu, naudotos prekės gali būti keičiamos ar grąžinamos tik pardavėjui sutikus. Bendrovė atkreipė dėmesį, kad Mugėje veikė informacijos centras, kuriame sudarytos sąlygos prekes išpakuoti, išmatuoti, patikrinti, taigi prekių

grąžinimo klausimai pasitaikė retai, o iškilus tokio pobūdžio klausimams jie buvo sprendžiami geranoriškai.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, kaip Mugės organizatorius, ir kiti Partneriai užtikrino sąlygas visiems vartotojams gauti prekes ir paslaugas, nepaisant amžiaus ir socialinės padėties, taip pat vertinama, ar interneto platformoje mainai.eu viešai paskelbtoje informacijoje apie dalyvavimo sąlygas Mugėje nėra išreiškiamas teisių apribojimas amžiaus ir socialinės padėties pagrindais, t. y. ar Bendrovė ir Partneriai nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 ir 2 punktų, įpareigojančių prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus užtikrinti lygias galimybes nepaisant, be kita ko, amžiaus ir socialinės padėties.

Tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Lygios galimybės – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 4 d.).

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas kreipėsi į Tarnybą, teigdamas, kad tiek jo, tiek šešiamečio vaiko teisės ateiti į Mugės atidarymą ir įsigyti prekių buvo apribotos amžiaus pagrindu. Pareiškėjas kartu su skundu pateikė elektroninio susirašinėjimo su Mugės Partneriais raštus. 2022 m. rugsėjo 12 d. Pareiškėjas el. pašto adresu vilnius@mainai.eu kreipėsi dėl interneto svetainėje mainai.eu paskelbtos informacijos, jog: „kartu galima atsivesti 10 m. ir vyresnius vaikus“. 2022 m. rugsėjo 14 d. Pareiškėjas gavo atsakymą, kuriame, be kita ko, rašoma: „Suprantame Jūsų nusivylimą, kad negalite su mažesniu vaiku atvykti pirmąją uždara partnerių apsipirkimo dieną“. 2022 m. rugsėjo 18 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi minėtu el. pašto adresu pabrėždamas, kad informacija dėl draudimo kartu vestis jaunesnio amžiaus vaikus nėra pakeista, todėl ir toliau diskriminuoja vaikus iki 10 metų amžiaus.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas lygias galimybes, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pagal minėto straipsnio 2 punktą, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymu, tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar panašiomis aplinkybėmis jie yra vertinami vienodai, ar jiems taikomas vienodo elgesio principas.

Remiantis Skunde išdėstytomis aplinkybėmis, teigtina, kad Pareiškėjas kreipėsi dėl galimos diskriminacijos vartotojų teisių apsaugos srityje šeiminės padėties, kaip vieno iš socialinės padėties kriterijaus, nes, Pareiškėjo teigimu, jis negalėjo patekti į Mugę dėl draudimo vestis jaunesnius nei 10 metų vaikus, ir amžiaus pagrindu dėl nustatyto amžiaus cenzo vaikams.

Pareiškėjas skunde išskiria dvi aplinkybes, pirma: jo ir vaiko teisių pažeidimas; antra: diskriminuojančios informacijos pateikimas.

Vertinant Pareiškėjo ir jo vaiko teisių pažeidimą, t. y. diskriminaciją amžiaus ir socialinės padėties pagrindais, pažymėtina, kad pirmuoju laišku Mugės Partneriui Pareiškėjas prašė: „motyvuotai pagrįsti ir paaiškinti, kodėl tik vaikams nuo 10-erių metų leidžiama patekti į Vilniaus Mamų Mugę 2022 (savanorių ir partnerių apsipirkimo dienomis)? Kokiais teisės aktais, motyvais vadovaujantis nustatytas būtent 10-erių metų amžius, kurio sulaukę vaikai yra įleidžiami į Mamų Mugę 2022 (savanorių ir partnerių apsipirkimo dienomis)?“

Bendrovė atsakė: „vaikai į Mugę įleidžiami visada, išskyrus į prekių pristatymą (kuris vyksta prieš oficialią ir viešą Mugės pradžią), ar į uždara išankstinį apsipirkimą pagal vardinius kvietimus, kurie yra nevieši ir skirti tik Trišalės bendradarbiavimo ir partnerystės sutarties dalyviams (šalims). Nepaisant Trišalės bendradarbiavimo ir partnerystės sutarties prasmės, tikslų ir šalių įsipareigojimų, Mugės organizatorius papildomai teikė rekomendacijas Partneriams, iki Mugės pradžios vykstantį prekių pristatymą ir vardinį (skirtą vienam asmeniui) apsipirkimą atvykti be mažamečių vaikų.“

Mugė vyko nuo 2022 m. rugsėjo 16 d. iki 2022 m. rugsėjo 25 d. Apie aplinkybes, kad su vaiku iki 10 metų, Bendrovės ir Partneriu sutarimu, negalima atvykti tik pirmąją uždara partnerių apsipirkimo dieną, Pareiškėjas buvo informuotas 2022 m. rugsėjo 14 d. laišku. Kitaip tariant, aplinkybės, jog kitomis Mugės dienomis Pareiškėjas galėjo apsilankyti Mugėje su šešiamečiu vaiku, jam buvo žinomos iki Mugės pradžios. Tačiau, remiantis Pareiškėjo suformuluotais klausimais Mugės organizatoriaus Partneriui, Pareiškėjo tikslas buvo apsilankyti Mugėje būtent uždaro apsipirkimo dieną, kuomet įėjimas buvo skirtas asmenims su kvietimais (Partneriams ir kviestiniams svečiams).

Lygių galimybių įstatymo 4 str. nustatyta, kad teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias

daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Taigi pareiškėjas turi nurodyti faktus, kurie pagrįstų skirtingų sąlygų sudarymą, kurias jis patyrė tiesiogiai arba kurios turėjo įtakos pareiškėjui netiesiogiai, pablogindamos jo padėtį atitinkamu draudžiamu diskriminavimo pagrindu. Skundų dėl diskriminacijos tyrimo atvejais pareiškėjas privalo nurodyti aptartas *prima facie* aplinkybes. Vilniaus apygardos administracinis teismas¹ yra konstatavęs, jog *prima facie* aplinkybės reiškia, kad ieškovas teismui turi pateikti tokias faktines aplinkybes, kurios leistų daryti prielaidą, jog ieškovas buvo diskriminuojamas.

Bendrovės Rašto rengėjų teigimu, Pareiškėjas nėra Partneris ar kvietininis svečias, todėl jis negalėtų dalyvauti Mugėje tą dieną, kai vyko uždaras apsipirkimas, kuriam galiojo Bendrovės, kaip organizatoriaus, kartu su Partneriais išreikštas draudimas tą dieną eiti į Mugę kartu su jaunesniais nei dešimtmečiais vaikais. Pareiškėjas savo ruožtu taip pat nepateikė duomenų, patvirtinančių aplinkybes, kad jis buvo vienas iš Mugės Partnerių (savanorių), kad buvo pakviestas į uždara išankstinį apsipirkimą pagal vardinius kvietimus ir kad jam buvo uždrausta įeiti su šešiamečiu vaiku. Taip pat nepateikė duomenų, kad jis negalėjo pasinaudoti galimybe apsilankyti Mugėje su šešiamečiu vaiku kitomis Mugės dienomis.

Tačiau vertinant aplinkybės, dėl ribojimo dalyvauti išankstiniame apsipirkime, tikslinga nustatyti, ar informacija apie Mugės teikiamas paslaugas prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punktui.

Vertinant aplinkybes, ar informacija apie Mugę neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punktui, pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo, kurio paskirtis – užtikrinti viešosios informacijos rinkimo, rengimo, skelbimo ir platinimo tvarką, viešosios

¹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. liepos 19 d. sprendimas Nr. AB-37682-3-61-3-01139-2018-8 administracinėje byloje Nr. I-2531-643/2018.

informacijos rengėjų, skleidėjų, jų dalyvių, žurnalistų ir jų veiklą reglamentuojančių institucijų teises, pareigas ir atsakomybę, viešoji informacija – informacija, skirta viešai skleisti, išskyrus privataus pobūdžio informaciją, taip pat kitą informaciją, kuri pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus negali būti viešai skleidžiama. Informacija apie privilegijas ir apribojimus, taikomus Mugės atsidarymo dieną kviesiems asmenims (Partneriams), paskelbta viešai interneto platformoje mainai.eu, kuri yra Sutarties šalies platforma. Informacijos keliose skiltyse: „Detali informacija“ ir „Patarimai“ rašoma: „Kartu galima atsivesti 10 m. ir vyresnius vaikus“; „vaikai iki 10 metų į uždarus apsipirkimus neįleidžiami“.

Bendrovės rašte paaiškinta, kad toks sprendimas priimtas siekiant tinkamai, sklandžiai ir organizuotai pasiruošti Mugės renginiui. Dėl kokios priežasties pasirinktas būtent 10 metų vaiko amžiaus cenzas, informacija nepateikta.

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu nustatyta, kad vaikas turi būti ugdomas tinkamai pagal savo amžių ir brandą atlikti savo pareigas ir pats atsakyti už savo poelgius (24 str. 2 d.); 31 str. 1 dalyje nustatyta, kad vaiko tėvų teisės ir pareigos yra prigimtinės, vaiko tėvai turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis auginti ir auklėti savo vaikus; vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą privalo rūpintis vaiko auklėjimu, tinkamai jį prižiūrėti (31 str. 2 d.), taip pat teisę ir pareigą rūpintis vaiko pareigos ir atsakomybės ugdymu, vaiko parengimu savarankiškam gyvenimui šeimoje ir visuomenėje (31 str. 3 d. 4 p.). Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 31 str. 8 dalimi nustatyta, jog „vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą pasirūpina, kad vaikas iki 6 metų, taip pat vaikas su negalia, atsižvelgiant į jo specialiuosius poreikius ir brandą, be objektyvios būtinybės neliktų be vyresnių kaip 14 metų asmenų priežiūros. Palikimu be priežiūros nelaikomas trumpalaikis (iki 15 minučių trukmės) vaiko iki 6 metų palikimas saugioje aplinkoje su 7–13 metų amžiaus asmenimis, kurie pagal savo brandą yra pajėgūs esamoje situacijoje juo pasirūpinti“. Taigi Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo nuostatomis yra suponuojama vaiko tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą pareiga visur ir visada rūpintis savo vaikais ir užtikrinti, kad vaikas iki 6-erių metų nebūtų paliktas vienas, bet lydimas ir prižiūrimas minėtame įstatyme nurodytų asmenų.

Pažymėtina, kad tam tikri nepilnamečiams taikomi apribojimai dėl amžiaus yra įtvirtinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso Antrosios knygos II skirsnio nuostatose, reglamentuojančiose asmenų veiksnumą. Civilinio kodekso II skirsnio 2.5 straipsniu reglamentuojamas fizinių asmenų civilinis veiksnumas; šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad fizinio asmens galėjimas savo veiksmais įgyti civilines

teisės ir susikurti civilines pareigas (civilinis veiksnumas) atsiranda visiškai, kai asmuo sulaukia pilnametystės, t. y. kai jam sueina aštuoniolika metų. Civilinio kodekso 2.7 straipsniu reglamentuojamas nepilnamečių iki 14 metų civilinis veiksnumas, o šio straipsnio 1 d. nustatyta, kad už nepilnamečius iki 14 metų sandorius jų vardu sudaro tėvai arba globėjai.

Taigi, darytina išvada, kad Civiliniu kodeksu yra įtvirtinti apribojimai dėl amžiaus asmenims įgyti civilines teises ir susikurti civilines pareigas, ir šie apribojimai yra diferencijuojami atsižvelgiant į nepilnamečio amžių, tai yra, nepilnamečių iki 14 metų vardu civilinius sandorius sudaro tėvai, o nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų įgyja daugiau civilinių teisių, nes patys gali sudaryti civilinius sandorius, turėdami tėvų sutikimą. Taigi nepilnamečių iki 14 metų ir nuo 14 iki 18 metų civilinis veiksnumas yra atitinkamai ribojamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso 3.155 str. 1 dalimi nustatyta, jog vaikai iki pilnametystės ar emancipacijos yra tėvų prižiūrimi, o šio straipsnio 2 dalimi tėvams nustatyta teisė ir pareiga dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgiant į jų fizinę ir protinę būklę sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje; 3.165 str. 1 dalimi nustatyta, kad tėvai turi teisę ir pareigą auklėti savo vaikus ir yra atsakingi už savo vaikų auklėjimą ir vystymą, privalo rūpintis savo vaikų sveikata, jų dvasiniu ir moraliniu ugdymu.

Taigi, sistemiškai aiškinant Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo, Civilinio kodekso nuostatas, darytina išvada, kad vaikų tėvai arba kiti atstovai pagal įstatymą atsako už nepilnamečių vaikų saugumą, jų ugdymą, pažinimo įgūdžių lavinimą, visapusišką ir harmoningą jų vystymą, deramo elgesio formavimą, ir todėl būtent tėvams tektų atsakomybė už savo vaikų elgesį Mugeje. Pažymėtina, kad pirmiau minėtomis teisės aktų nuostatomis tėvams bei vaiko atstovams pagal įstatymą yra suponuojama tiek įstatyminė, tiek moralinė pareiga užtikrinti, kad jų vaikas tinkamai elgtųsi viešoje vietoje, nedarydamas žalos aplinkiniams ir sau pačiam.

Tikėtina, kad Muges organizatorius ir Partneriai nustatė ribojimą amžiaus pagrindu vaikams ne dėl aplinkybių, kurios dirbtinai ribotų tėvų teises įsigyti tam tikrų prekių Mugeje arba pasinaudoti tam tikromis paslaugomis, o dėl saugumo. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Lygių galimybių įstatymas numato, jog tik įstatymų nustatytus apribojimus dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, galima laikyti tiesioginės diskriminacijos išimtimi (8 str. 9 d. 1 punktas).

Pirmiau išdėstytas teisinis reglamentavimas nenustato jokių ribojimų vaikams iki 10 metų lankytis kartu su tėvais viešosiose vietose, nes būtent tėvams (įtėviams, globėjams) tenka pareiga rūpintis vaikų saugumu ir prižiūrėti juos. Vertinant Bendrovės išdėstytas aplinkybes dėl Partnerių ir savanorių pareigų Mugės atidarymo dieną, pažymėtina, kad organizatoriai (Partneriai) gali pateikti informaciją apie nesaugumo rizikas tam tikro amžiaus vaikams ir / arba prašymą tinkamai prižiūrėti vaikus, tačiau tik tėvai (įtėviai, globėjai) privalo / gali įvertinti savo galimybes tinkamai prižiūrėti vaikus viešosiose vietose.

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas aplinkybes, teigtina, kad viešai paskelbta informacija apie ribojimą vaikams iki 10 metų lankytis Mugėje jos atidarymo dieną prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punktui, reglamentuojančiam informacijos apie prekes ir paslaugas suteikimą. Minėta informacija nėra pašalinta iš interneto platformos mainai.eu, todėl siūlytina Bendrovei, atsakingai už Mugės organizavimą, nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, pašalinant iš interneto platformos mainai.eu informaciją apie ribojimą vaikams iki 10 metų amžiaus tam tikru metu lankytis Mugėje.

Vadovaujantis išdėstyta, konstatuotina, kad diskriminuojančios informacijos apie ribojimą vaikams iki 10 metų lankytis Mugėje jos atidarymo dieną paskelbimas, ribojo asmenų turinčių galimybę tą dieną apsilankyti Mugėje ir įsigyti prekes. Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo medžiagoje nėra informacijos apie Pareiškėjo turimą teisę (galimybę) apsilankyti Mugėje atidarymo dieną, tyrimas nutraukiamas trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 29 str. 2 d. 2 p., 3 d. 2 p., 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pareiškėjo skundą dalyje (dėl ribojimo dalyvauti Mugės uždarame išankstiniame apsipirkime) nutraukti trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

2. Dėl Pareiškėjo skundo dalies (dėl informacijos skelbimo apie ribojimą vaikams iki dešimties metų dalyvauti Mugės uždarame išankstiniame apsipirkime) kreiptis į Bendrovę su siūlymu nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.

3. Įpareigoti Bendrovės vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymo eigą informuoti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

4. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovės vadovą.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė